

**Відгук
офіційного опонента**

кандидата педагогічних наук, професора, професора кафедри дошкільної і початкової освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка **Кондратюк Світлани Миколаївни** на дисертаційну роботу **Саврій Юлії Федорівни** «Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність обраної теми дисертації.

Формування творчого, ініціативного, компетентного педагога може бути здійснено лише тоді, коли майбутній вихователь уже в роки навчання буде ознайомлений не лише з новітніми методиками та технологіями дошкільної освіти, а й високопрофесійним використанням надбань етнопедагогіки у повсякденній професійній діяльності. Тож виконання дослідження, яке ставить за мету підготовку в освітньому процесі педагогічного коледжу майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку, є безперечно актуальним.

Дослідниця достатньо переконливо аргументує свій науковий пошук наявністю чітко окреслених суперечностей, зокрема між:

- запитами суспільства на особистість педагога із високим рівнем етнопедагогічної культури, усвідомленням культурно-історичних цінностей, традицій і звичаїв свого народу і традиційною системою професійної підготовки студентів у педагогічному коледжі;
- вагомим потенціалом засобів етнопедагогіки у формуванні основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку і реальним станом професійної підготовки майбутніх вихователів до вирішення означеної проблеми;
- професійною необхідністю посилення етнопедагогічної складової у процесі професійної підготовки та відсутністю обґрунтованих педагогічних умов її реалізації у професійній підготовці майбутніх вихователів у педагогічних коледжах.

Важливо, що рецензоване дисертаційне дослідження є складовою частиною комплексного дослідження кафедри дошкільної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини «Удосконалення змісту, форм та методів професійно-педагогічної підготовки дошкільних фахівців у закладах вищої освіти на засадах компетентнісного підходу» (номер державної реєстрації № 0111U007533).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна.

Оцінюючи ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, який ми визначаємо як відповідний чинним вимогам, зазначаємо, що визначальною мірою він забезпечений використанням комплексу сучасних теоретико-методологічних підходів і дослідницьких методів, які дали змогу достатньо повно та науково грамотно реалізувати мету та виконати завдання дисертаційної роботи.

Аналіз дисертаційного дослідження Ю.Ф. Саврій переконливо засвідчує про його цілковито очевидну наукову новизну, де *уперше* обґрунтовано педагогічні умови (усвідомлення майбутніми вихователями важливості етнопедагогічної складової їхньої професійної підготовки; створення у педагогічному коледжі етновиховного середовища, орієнтованого на формування етнопедагогічної культури майбутніх вихователів; оптимізація етнопедагогічної підготовки студентів через забезпечення взаємозв'язку теорії і практики, наповнених етнопедагогічним компонентом). Розкрито сутність і структуру феноменів «формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку», «підготовка майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей дошкільного віку»; визначено компоненти (когнітивний, мотиваційний, діяльнісний), критерії (інформативно-пізнавальний, мотиваційно-спрямувальний, діяльнісно-результативний) та показники готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку, схарактеризовано рівні (достатній, задовільний, низький).

Логічною продуманістю вирізняються розроблені автором етапи підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей дошкільного віку (орієнтуально-цільовий, етнокультурно-спрямувальний, рефлексивно-практичний), на кожному з яких реалізовувалися обґрунтовані педагогічні умови; *уточнено*: особливості використання надбань української етнопедагогіки у фізичному, розумовому, моральному, трудовому, естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку; поняття «етнопедагогічна культура майбутнього вихователя», «етнокультурне середовище педагогічного коледжу»; *подального розвитку набула* методика фахової підготовки майбутніх вихователів.

Не підлягає сумніву й **практичне значення** роботи, їдеться про розроблені і впроваджені у освітнє середовище педагогічного коледжу: навчальний курс «Етнопедагогіка»; доповнений зміст навчальної дисципліни «Педагогіка (дошкільна)» додатковими темами етнопедагогічної проблематики; семінар-практикум «Проектування і реалізація форм і методів етнопедагогіки у формуванні основ етнокультури дітей»; програми педагогічних гуртків «Етнопедагогічна культура вихователя» та «Етнос»; заняття з використанням етнопедагогічних тренінгів для майбутніх вихователів і батьків.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського (довідка №01-09/91 від 17.06.2020 р.), комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» (довідка №65/20-03-28-03 від 22.06.2020 р.), Педагогічного коледжу Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка №15 від 17.06.2020 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка №987/01 від 19.06.2020 р.).

Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях.

Основні теоретичні положення й висновки дисертації відображені у 10 публікаціях автора (9 – одноосібних), з яких: 6 – у фахових виданнях України,

1 – у періодичному науковому зарубіжному виданні, 8 – апробаційного характеру, 2 – додатково відображають результати дослідження. Проаналізувавши їх зміст, констатуємо, що наукові положення та висновки дослідження у друкованих працях викладено достатньо повно. Результати наукового пошуку пройшли належну апробацію: вони доповідалися на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення.

Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (232 найменувань, з них 8 іноземною мовою) та додатків.

На позитивну оцінку, як показує аналіз першого розділу «Теоретичні засади підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку» заслуговує теоретична основа виконаної роботи. На рівні аналізу термінологічного апарату уточнено й конкретизовано сутність ключових понять дослідження, а саме: «етнос», «культура», «етнокультура», «формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку»; проаналізовано педагогічні дослідження з проблем використання засобів етнопедагогіки у процесі виховання дітей дошкільного віку, схарактеризовано українські народні засоби та особливості їх впливу на особистість дитини. Дослідниця визначила зміст поняття «підготовка майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей дошкільного віку» як цілеспрямований процес формування їхніх знань про виховні традиції, накопичені народом, та визнані сучасною етнопедагогічною науковою як дієві, що реалізуються через уміння і навички цілеспрямованого і педагогічно доцільного використання в освітньому процесі закладів дошкільної освіти народної педагогічної спадщини і досягнень етнопедагогічної науки (стор. 74).

Другий розділ «Стан готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку» присвячено

розкриттю сутності та структурі поняття «готовність майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку», які презентовані в підрозділі 2.1. Поділяємо визначення автора, а саме: «це є складним особистісно-професійним утворенням, що на особистісному рівні втілене в його етнокультурі, а на професійному – в дитиноцентризмі етнопедагогічної діяльності, спрямованої на формування у старших дошкільників основ етнокультури». У дослідженні готовність майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку здобувач розглядає як результат їхньої професійно-педагогічної підготовки у педагогічному коледжі, яка складається з когнітивного, мотиваційного, діяльнісного компонентів готовності (стор. 83). У підрозділі 2.2 здобувачем компетентно представлено діагностувальний інструментарій та процедуру проведення констатувального етапу експериментального дослідження; визначено рівні готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку за показниками інформативно-пізнавального, мотиваційно-спрямуваного та діяльнісно-результативного критеріїв.

У третьому розділі «Дослідно-експериментальна робота з підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку», на підставі теоретичного дослідження і результатів констатувального етапу експерименту, визначено й обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей дошкільного віку: усвідомлення майбутніми вихователями важливості етнопедагогічної складової їхньої професійної підготовки; створення педагогічному коледжі етновиховного середовища, орієнтованого на формування етнопедагогічної культури майбутніх вихователів; оптимізація етнопедагогічної підготовки студентів через забезпечення взаємозв’язку теорії і практики, наповнених етнопедагогічним компонентом. Подано хід формувального і результати прикінцевого етапів експерименту. Відзначимо, що результати дослідження свідчать про динамічні позитивні

зміни показників готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку під впливом поетапно зреалізованих педагогічних умов.

На основі теоретичного узагальнення і практичного розв'язання завдання підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку запропоновано висновки, обґрунтованість яких підтверджується всім змістом дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Поряд із вказаними позитивними сторонами рецензована робота містить певні моменти дискусійного характеру, а саме:

1. Належно оцінюючи напрацювання авторки щодо обґрунтування другої педагогічної умови – створення у педагогічному коледжі етновиховного середовища, орієнтованого на формування етнопедагогічної культури майбутніх вихователів (стор. 136-137), уважаємо, що варто було не лише констатувати факт уточнення поняття «етнопедагогічна культура майбутніх вихователів», а й конкретизувати його розуміння авторкою та подати його визначення у науковій новизні.

2. У п.2.2, де викладено програму експериментальної роботи, бажано було б подати окрему таблицю, у якій вказати методи діагностики і відповідно показники готовності, які ними перевірялися.

3. На наше переконання робота значно б виграла, якби на її сторінках чільне місце посіли матеріали про дитячу субкультуру, яка репрезентує її трансформує кожному новому поколінню дітей соціальнокультурні здобутки нації і виконує цілу низку функцій, важливих для формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку.

4. У дисертації є багатий і цікавий доробок, зокрема, добірка методичних матеріалів для підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури дітей старшого дошкільного віку в освітньому середовищі педагогічного коледжу. Доцільно було би за результатами

дослідження розробити і видати методичні рекомендації чи методичний посібник, визначивши педагогічний потенціал кожної розробки.

Зазначені зауваження та побажання носять рекомендаційний та дискусійний характер, але не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Саврій Юлії Федорівни.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів».

Дисертаційна робота Саврій Юлії Федорівни «Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку» на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки є завершеною науково-дослідною роботою, відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та пп. 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

05 листопада 2020 року

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, професор,
професор кафедри
дошкільної і початкової освіти
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

С.М. Кондратюк

Підпис засвідчує:

Ректор

prof.Ю.О. Лянной